

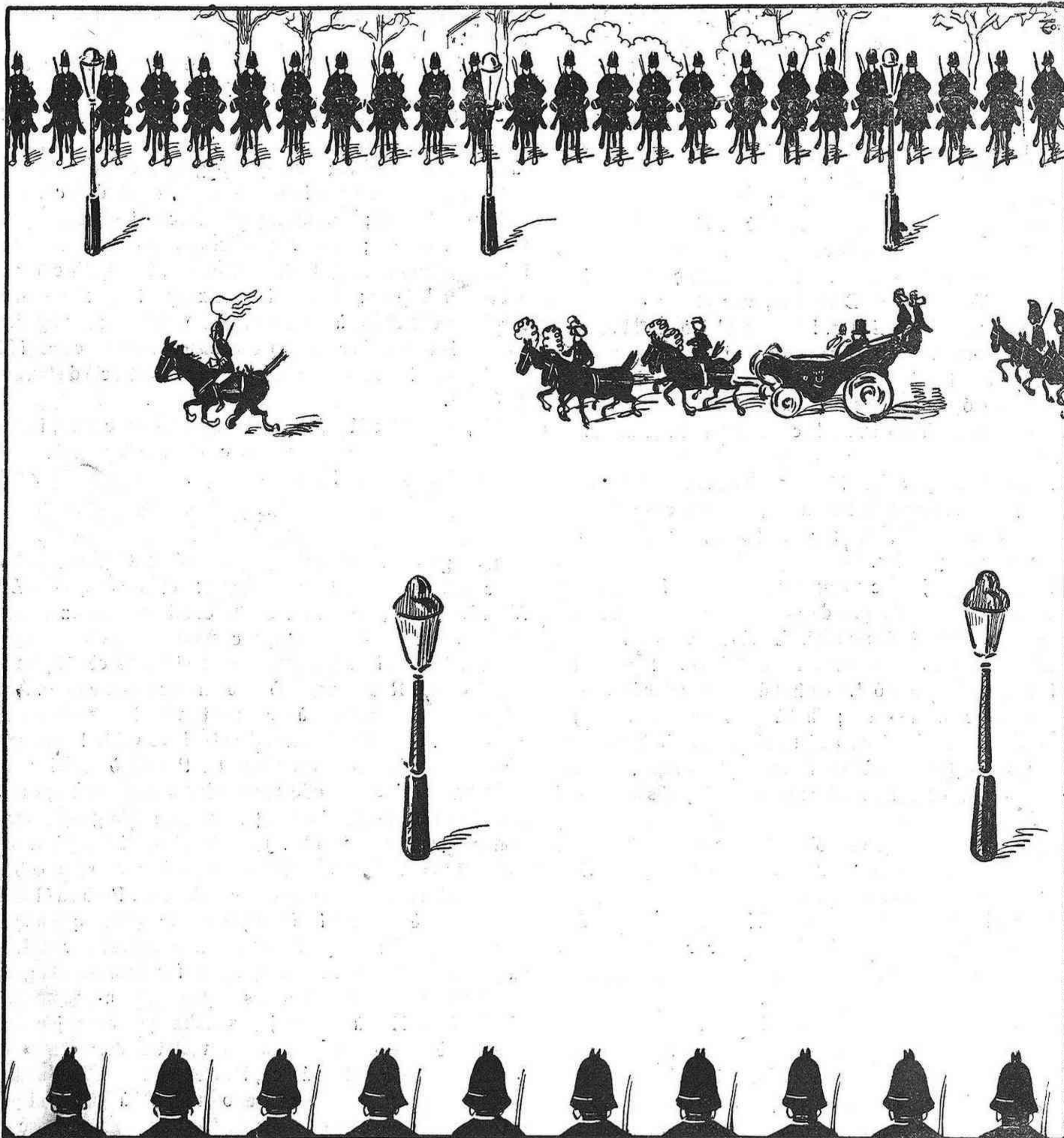
L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

BARCELONA, 10 D'OCTUBRE DE 1913

NÚM. 1815 ————— ANY XXXV

PERIODIC HUMORISTIC IL·LUSTRAT

10 cèntims ————— Atrassats: 20

CAMÍ DE L'ALIANÇA

El President de la República francesa en contacte amb el poble espanyol.

MARGINALS

EL cronista fa dies que desitja demostrar als seus llegidors que no és un home tant refractari a fer gala de la seva erudició com molts se creuen. A l'efecte, avui, ens permetem *glosar* a la nostra manera uns escrits insertats en *Las Noticias*. No són gran cosa *Las Noticias* per a donar fama d'il·lustrat a un cronista, mes—què diable!—el que fa lo que pot no està pas obligat a més.

Se tracta de dues qüestions fort interessants per al públic, i creiem que, d'haver-hi agrament en la terra, la nostra intervenció tindria d'ésser agraïda.

La primera qüestió és la següent:

En una de les trescentes seixanta cinc *Paradojas*, que'l nostre company en Max publica anyalment en el susdit diari, se parla del concurs obert per a proveir la plaça de botxí de l'Audiència Territorial de Barcelona, vacant per la mort del xesperia Nicomedes Méndez. I parlant d'això, en Max afirma que'l concurs ve a ésser una cosa lletja, i que, per a evitar-la, n'hi hauria prou en escullir el primer aspirant. I es funda en la raó, desgraciadament massa admesa, de que, per a matar a un germà nostre, sols cal ésser dolent, sinònim de malvat.

Els cronistes, glosadors i tots aquells que escrivim a base d'una perentoria necessitat editorial, deixem caure damunt del paper certes idees, que resulten bones, medides amb el cordill del compaginador.

En Max, a qui jo tinc en gran estima, hauria pogut dir amb la mateixa serietat paradoxal, que per a matar un semblant nostre sols calia ésser savi. La paradoxa hauria resultat més evident, i els quaranta i pico d'aspirants a botxí li haurien agraït l'afirmació. La veritat és que'l matar homes no és pas tant fàcil com sembla; n'hi hà que'ls hi cal tota una joventut d'estudis, d'assídua assistència a l'hospital, a les clíniques i als congressos mèdics, i encara gracies que, per matar-los, no cobrin uns honoraris més crescuts que'ls d'un botxí de professió.

Nosaltres creiem que si no's pot passar per altra cosa, que per matar, els que matin siguin gent competent. S'ha retret amb cert horror que entre'ls aspirants a la plaça de botxí hi hagi llicenciats en medecina. No sabem perquè. Són en primer terme homes que's proposen *exercir* amb tota franquesa, sense l'hipòcrita complicitat d'apotecaris, inventors de sueros i toxines immunitzants.

Si nosaltres, particularment, mai tenim prou garanties per a assegurar-nos de la competència científica i pràctica del que ha d'extendre'ns solsament el passaport per a l'altre vida, ¿què no's tindrà d'exigir al que ha d'interrompre en un consemblant la mateixa vida en plena salut?

¿És que cal més pràctica i més habilitat per a crear-se de

braços i deixar que un ser se mori, que per a treballar i maniobrar per a matar-lo?

Cal ésser un poc conseqüents i no llençar un barroer qualsevol a la gorja agena, quan no trobem a ningú prou sensat per a confiar-li el nostre pols.

Matar i gorir són dos verbs que sovint se confonen en el llenguatge corrent i àdhuc en el científic, per això deuen pendre's les mateixes precaucions al nomenar funcionaris que exercitin l'acció expressada per aqueixos verbs. Totes les garanties que exigeixi la justícia, per a assegurar-se de la destresa del seu executor, seràn sempre poques. No és pas ben bé lo mateix el sentir-se capaç de cobrar el sòu que assigna la *Gaceta*, a l'anunciar una vacant, que complir amb lluïment els deures que'l càrrec imposa.

Si de cobrar solsament se tractava, tots en seriem de botxins.

Agafar al qui primer se presentés, fóra exposar-se a pendre un suggestionat per la xifra de l'*haber*, llegida en el *Diario Oficial*; un que tal vegada es refia de que s'abolirà la pena de mort abans que l'obliguin a actuar, i que li respectaràn els drets adquirits; o un que tingui el cor de damisela sentimental que's posaria a plorar al costat del *reo*, desmaiant-se després; o un de migrades forces físiques que apre'ti poc el torniquet; o un que pateixi deplorables distraccions i s'assegui en la banqueta del condemnat, fent que'l condemnat apre'ti l'argolla; com així mateix podria tractar-se d'un escriptor decadent, àvid d'experimentar sensacions agudes, que pugés al cadafalc per pur esnobisme, i que un cop allí fés pam i pipa a la multitud, com a palesa demostració de la seva genialitat.

No, benvolgut Max, per a evitar aqueixos cassos, i mil i mil que no's poden preveure, cal caminar amb peus de plom, al tractar de botxineries de tota mena.

La segona qüestió no és pas ni de molt tant trascendental com la primera. Es el reputat R. Goberna qui, en *Las Noticias* també, la suscita. Se tracta de musicalitzar totes les estridencies ciutadanes que crispen els nervis dels transeunts i dels pacífics habitants de les vies més cèntriques de nostra ciutat. Realment, això està un poc posat en raó. A no trigar, els autos adoptaràn canons i avisaràn als vianants a canonades. I qui diu els autos diu els altres vehicles que usen instruments d'esverar als vianants. Per això en Goberna proposa que s'obligui a limitar la potencia dels instruments i després que cada un d'ells sigui una mena d'orga que pugui cantar alguna cosa. Està bé. Ja tenim als històrics que deambulen, i els malalts del cor que resten a casa, a cobert d'*agressions* sobtades per vils estridencies. Però en Goberna no diu què convindria fer amb els baladers que no són vehicles, que per desgracia abunden en la nostra ciutat. Hi hà xicots que tiren carretons que, per fer apartar a la gent, xisclen i bruelen, i causen més esglai que una *bombarda* d'automòbil. Hi hà també joves lluits que bromejen amb riures i vèus destrempades en les tauletes dels «bars» en les aceres de la via pública, i altres que transiten a altes hores de la nit, escandalitzant a lo rural; hi hà igualment peixeters que us llencen a l'orella un *ieeep!* estentori capaç de destruir-vos els ossets de dintre.

L'INDUMENTARIA ES EL TOT

Com voldrien veure a M. Poincaré, la majoria dels que a Madrid l'aplaudeixen.

—Ah, és l'adroguer de baix, vostè?
—Sí, senyor, i com que'm volen fer concejal, venia a suplicar-li el vot...

—Hi hà el taverner del davant?... Què vol?
—Diu que's presenta per regidor i demana a veure si vostè el votarà.

—No parli més, porter! Ja sè què vol. Vol anar a l'Ajuntament i espera que jo el voti, no és això?

—Mudar-se de casa avui mateix? No podrà ésser.
—Doncs, miri, em corra pressa. Vui fugir dels veïns, que tenen molt males intencions.

I an aquests com els musicalitzarem? Es possible obligar-los a dur una *sonsonia* a la boca, una flauta armònica, o un altre instrument senzill per a que, quan ens vinguin al darre- ra, ens hi vinguin, com qui diu, amb un fluiol sonant?

El cronista pensa com el senyor Goberna, que en nostra ciutat, entre un soroll i altre, és molt difícil mantenir els nervis al seu lloc; però temem que l'armonització de tot aqueix caos acústic, sigui una feina llarga. De moment, si es portés a la pràctica el projecte, tindriem que les bocines dels autos començarien a cantar *Ai xato meu...* i altres tonades semblants, i, abans que això, una *bombarda*.

Després als tramvies, si els dotàvem d'una lira en lloc de la campaneta seca i molesta, amb el mal humor dels conductors, no sé com n'eixiríem.

Per altra part, el propagandista Marinetti hi tindria quelcom a dir.

Ara que, a la *Maison Rouge* de Milán, s'acaba de donar el primer concert *De bruiteurs futuristes*, no'ns proposem nosaltres, per un mal entès academisme, destruir lo que, segons l'*Art des Bruits*, creat per Russole, ja és la veritable musica de l'avenir.

Per a convèncer al llegidor d'això, transcriurem el programa del tal concert:

Réveil de Capitale.
Rendez-vous d'autos et d'aéroplans.
On dîne à la terrasse du Casino.
Escaramouche dans l'oasis.

Els executants eren 15 *bruiteurs* subdividits d'aquesta manera:

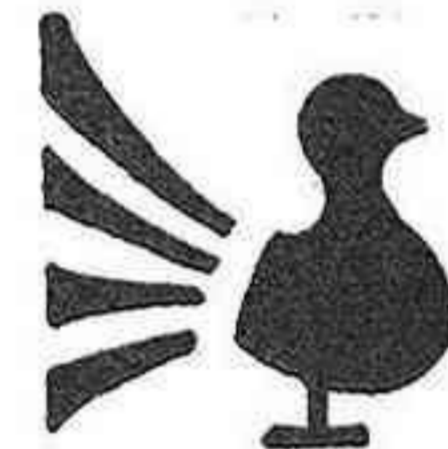
3 <i>tourdonneurs.</i>	2 <i>glouglouteurs.</i>
2 <i>écleteurs.</i>	1 <i>fracasseur.</i>
1 <i>tonneur.</i>	1 <i>stridenteur.</i>
3 <i>siffleurs.</i>	1 <i>renâcleur.</i>
2 <i>bruisseurs.</i>	

Després d'això, l'inoportunitat de l'article del senyor Goberna és evident. Cal que tots els que'ns sentim molestats pels sorolls de les nostres vies ciutadanes ens confessem antidiluvians temeraris. I com que no cal empenyar-se en

anar contra el progrés, el progrés no farà cas del senyor Goberna, i molt menys del cronista.

Però el cronista ja hi està acostumat a perdre el temps.

P. BERTRANA

El botxí fracassat

L'Antòn era un dels catorze que, des dels primers moments, havien sol·licitat el càrrec de botxí.

Però l'Antòn no fou elegit...

¿Imagineu ara la seva vida, d'aleshores ensà? L'Antòn era l'*auccil de fanc*—que diria en Santiago—de l'assassinat sense perill... La gent fugia d'ell com d'un botxí de veritat, i moltes vegades, entorn del seu miserable obrador de fusteret, la canalla simulava escenes d'execució o s'apretava el coll significativament, tot fent l'ullet del costat de la pobre fusteria.

A les primeres paraules d'una disputa, l'adversari de l'Antòn ja li cridava amb cruenta burla:

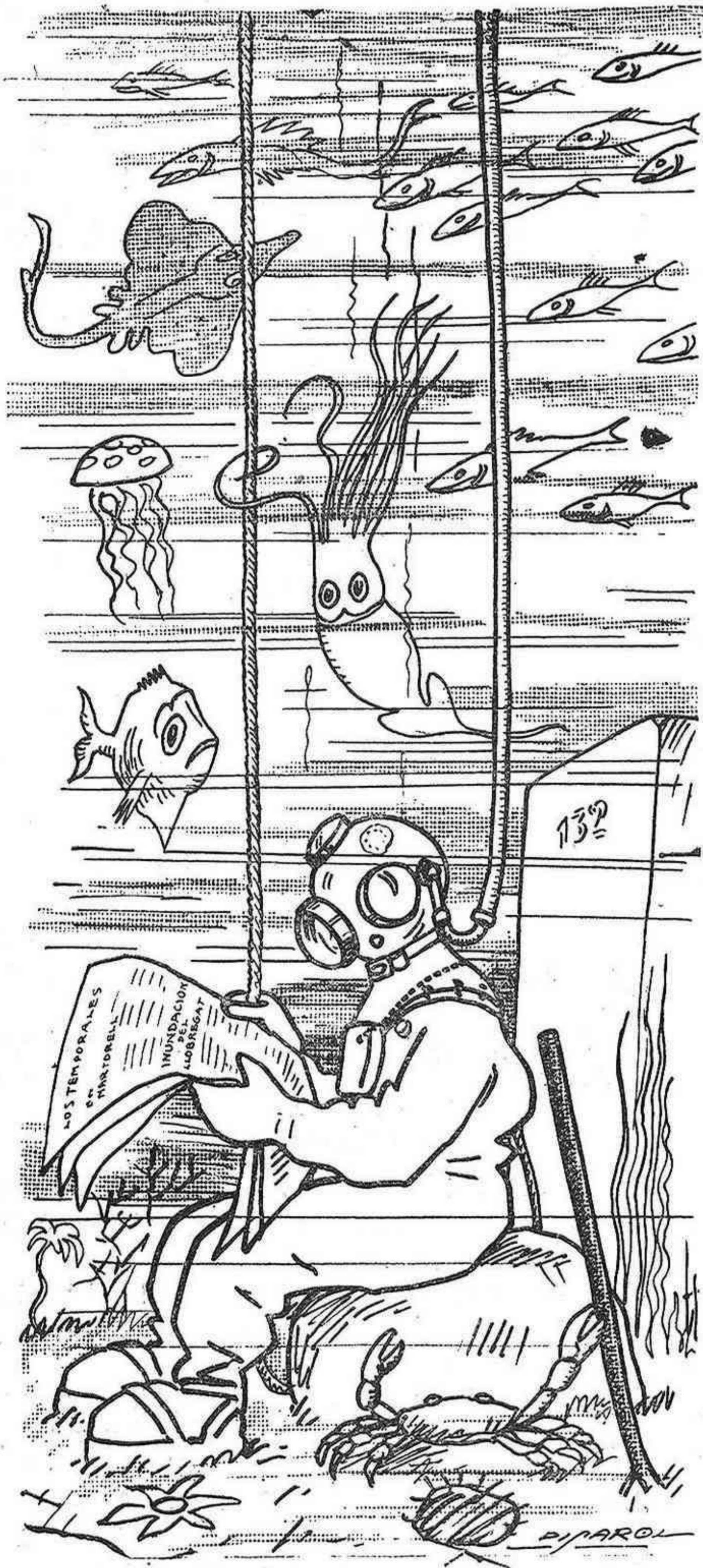
—Vés, botxí!—

¿El topàrem qualche vegada en l'atzar de les multituds? Qui sab! Potser un dia ens vàrem valer dels seus serveis i no sospitàvem la pavorosa fera que havia mort en potencia en aquell cos de paria. Potser alguna volta la seva mà in-noble d'homicida va encaixar amb la mà honrada d'un home de feina, inconscient de l'odiós contacte.—Però... ¿és que jamai podem recomptar els centenars de botxins fracassats, i fins consumats, que'ns ofereixen la mà en el tumulte de la vida, sota la màscara dels honors socials i de les autoritats indiscutides? Si anessim a fer-ne cas! Quasi bé diríem que

tot home és un botxí, fracassat o no, mentres no's demostri lo contrari!

L'Antòn, en resum, jueu errant del comú, ¿no seria una imatge ambulat de l'humanitat? ¿No tenim tots, en el fons, una bestia adormida?

L'Antòn conservava l'estigma de les abominacions que no havia lograt fer. Era'l *raté* d'un ofici pel qual s'era sentit una estranya vocació, era'l fracassat de l'argolla. La seva mà tenia la frisança misteriosa de les morts que no havia dona-

L'HABIT

—No entenc per què la gent ha de fer tant cas de les inundacions...

des, com una potència de destrucció que la fatalitat havia fet mancar. Arribat al llindar tenebrós de l'infern, ple de sàdica curiositat, un altre home, potser no tant vil com ell, li havia burlat l'entrada.

¿Com seria, *allò*? ¿Quina potent voluptat hauria conegut fer vibrar els seus nirvis, sècs i durs com a filferros, en el moment de l'*acte*? ¿Hi hauria tal volta un espume consemblant al de l'acte d'amor, ja que'ls dos fan obra divina, perquè si l'un crea l'altre destrueix, i es comuniquen amb l'eternitat? L'Antòn, naturalment, no arribava a tals consideracions; però sentia, d'una manera vaga, que se n'aniria a l'altre món sense exterioritzar la seva part d'artista, escultor de l'assassinat, i que tal volta deixaria de provar un «calfret nou».

Un dia d'execució—la primera que li hauria *tocat*—l'Antòn anà als encontorns de la presó a ensumar, com una bestiola maligna, la farum del mort encara en vida. A través la porta, curiosejava el va-i-vé sinistre propi del cas. L'arribada del botxí, el rival, va encendre-li una calrada d'enveja; en els seus galantetjos amb la Mort, aquell home, aquell hèroe del dia, l'havia desbancat! Mala sort! Aleshores sentí el primer contagi de l'assassinat. Aquell hauria hagut d'ésser el *seu* dia, i la seva mà mostrava el puny, maquinalment, contra l'usurpador...

A un quiosc va veure, sobre les pàgines d'un periòdic, el retrat de la víctima. Era un home sapat, amb cara d'idiota, ulls enfonsats entre galtes carnosos, orelles com ances, coll de brau. L'Antòn va complaure's en considerar l'obra fallida de la seva mà sobre aquelles polpes, sobre aquell greix, i el pler de prémer la gargamella anhelosa entre'l cercle de ferro a dures penes clos, i la girada d'ulls esgarrifosa en el suprem instant, com un glop mal de passar entre la llengua que's belluga sonorament. Una visió vermella va cegar-lo. En aquell instant, la multitud alçà un udol de goig i esgarrifança: la bandera negra pujava al cim de la presó.

Aquell vespre, l'Antòn, en la seva taverna acostumada, s'abeurà d'aiguarent. Una curiositat morbosa i cruel l'arborava; hauria volgut veure l'escena del matí, enllà del mur de la presó, l'espectacle de l'agonia que a ell li pertocava. Sortí, vacil·lant, de la taverna. Els barris eren ja desolats, negres, i els fanals hi llufen, en les vies llargues i dretes, com a seguicis d'enterrament. Una dona, al tombar d'una cantonada, va cridar l'Antòn.

—Véns?—

L'home, sobtadament, va sentir-se envaït d'una onada voluptuosa que li ennuà el coll. ¿Era d'amor? ¿Era un bes d'una altra emoció desconeguda, que li prometia no sé quina delícia nova i fosca? L'Antòn va entrar, amb la dona, a una casona miserable. La dona era rossa, quasi roja; els cabells la coronaven com d'un casc d'aram; els ulls tenien una estranya fulgor metàl·lica, pàlids entre les celles pintades i els pòmuls untuosos de vermelló.

Ella el mirà amb insinuació impúdica de professional. L'Antòn la prengué en braços, amb estudiada dolçor d'avant-gust. Després li cenyí el coll amorosament, a la vora del llit, i amb lentitut suorosa va estrènyer, va estrènyer, fins que'ls seus dits penetraren en la gorja com a garfis; la cara de la

dòna esdevingué violàcia, els llavis se cobriren d'escuma; els ulls, amb l'espant del qui mor sense comprendre el perquè, se retorçaren violentament entre les òrbites, i el tronc se vinclà, se vinclà fins a caure pesadament sobre'l llit de l'amor venal, entre la massa roja dels cabells desfets que la cobriren d'una auriola flamejanta.

El crim de l'Antòn va ésser descobert. Una veïna pogué reconèixer l'assassí, que havia vist entrar junt amb la víctima. I la justícia va ésser inexorable. Al cap d'un any, l'Antòn, en capella, esperava l'hora.

¿Quin era el séu estat? Entre l'angunia horrible hi havia un reste d'aquella curiositat fatal i voluptuosa. A la fi pujaria l'escala del séu trono, encara que fos com a víctima, i assistiria en persona a la tràgica operació, *desde l'altre costat*, que tal volta és el més interessant...

Quan entrà el *company*, el rival victoriós, l'Antòn no's va poguer estar de pensar que per poc els papers s'haurien invertit, si la sort no li fos estat contraria. Se deixà fer mansament, pujà amb fermeça les grades, se li nuà el corbatí, i expirà entre una bavor darrera de vida i de mort que no sabé si era un plor nupcial o un dolor de desesperada angoixa.

GABRIEL ALOMAR

Don Frederic Urrecha

D'on és no ho sabem. Ell, com a escriptor, se feu conèixer a Madrid; com a *vista* de Duanes va venir a Barcelona.

Una brometa d'un colega el feu popular per totes les Espanyes.

Mejor están en Bombay.

Eh, don Frederic?

Aquí a Barcelona l'han fet popular les seves *Crónicas menudas* i les seves crítiques teatrals.

El senyor Urrecha és un home grassonet, amb uns tirats a prebere fortament acusats. Ell, quan parla de sí mateix, sempre diu «*Este párroco*». No juraríem pas que no hagués estudiat per capellà.

Va rasurat de testa i faç; té un nas molt gros, i al mig del nas un foradet, i al fons del foradet un piquet negre.

Aquest piquet negre deu ésser el de la malícia. El piquet i dos ulls com caps d'agulla.

Don Frederic és un home que riu. A nosaltres res ens plau tant com els homes que riuen amb solta.

Sab moltes llengües, des del francès a l'italià, passant per moltes bandes.

Coneix els clàssics castellans i entén i malparla el català.

Va al teatre o al cine cada nit, i a les voltes del «Liceo» cada tarde.

¿Què més li voleu demanar a un home així? No més li falta dir-se il·lustre.

Ja ho serà, ja ho serà... Il·lustre és el tractament dels regidors, i aquí, dit siga entre nosaltres, està el secret del senyor Urrecha. Va per concejal.

Els radicals el presenten. Amb aquestes brometes d'exposicions que s'ha empescat en Pich, vindrà gent forastera, i a la Casa Gran hi farà molta falta la gent de modals i que parli llengües.

Qui com ell?

Ademés ha estat de Duanes i sab, si vol, com se persegueix el frau. Ademés, si ell entra, se farà una comissió, formada per ell tot sol. Quan en Garriga parli en castellà, l'Urrecha el cridarà a l'ordre, i a l'endemà en farà una *Crónica menuda*.

Acaba l'història del lloro que va aprendre de fer el gall

Després d'esmorzar, el llorito prossegueix:

«La meva mestressa va refer-se, mercès a la cura amb que fou assistida per un jove que deia ésser Doctor en Medicina; però jo tinc la seguretat de que no passava d'intern de l'Hospital, quan la Facultat de Medicina estava domiciliada a Santa Creu i els alumnes de la mateixa cantaven *El rave sèc*:

«Rave sèc,
còm t'has tornat...»

«Jo no sé si va ésser la cançó del rave, o lo que va ésser, el *certus* és que la meva mestressa esdevingué follament enamorada del jovincel Doctor.

»Aquest, després de recrear-s'hi—traidor!,—l'abandonà, deixant-la en el convenciment de que'l remei havia sigut pitjor que la malaltia.

»El remei sigué un xicot, que de naixença ja era gros com un vedell, i al tenir un any va ésser més cruel que un tigre o una pantera de Java.

»Lligat amb una cadeneta sobre'l *sustento* de llauna—no sempre he estat en gavia,—a mi va tocar-me el fer de màrtir.

»Diu que en català hi hà una peça, nomenada *Un pollastre aixelat*, que fa riure tant. Jo he viscut i he estat el protagonista d'un drama que podria nomenar-se *El llorito desplommat*, i que m'ha fet plorar més!

»Una bestia maleïda era la tal criatura. S'enamorava de les meves plomes, rivals de les esmeragdes, i les volia per a ell. Traïdorament se m'acostava i... zas!, se me n'endua una, o dues, o totes les que a la mà li venien.

»Sa mare, incapaç de comprendre la maldat que niava en el cor de la criatura — mal sens dubte portat allí pel séu senyor papà,— caigué en l'equivocació de pensar-se que jo tenia tinya.

»Un nou torment començà per a mi. Foren els banys. Suposo que tu ja sabs que'ls aucells se renten quan plou, i encara si no troben un redós. Figura't un lloro sucats amb petroli «Gal».

»Aquesta untura ja me les feia créixer les plomes; però el maleit xicot no parava d'arrencar-me-les.

»Un dia vaig dir: —Prou!... S'ha d'ésser home, una vegada a la vida.—

»Jo que, fent l'adormit, espero que vinga. No s'ho pensava, el traïdor. Se m'acosta de puntetes, va per estirar i... nyacl, me li menjo mig nas.

»Quin desori!... La senyora va dir que jo era rabiós, i que calia matar-me. Tinc de confessar que això, de matar-me, ho ordenà plorant; però donà l'ordre.

»De botxí havia de fer-ne el porter. Aquest va mirar-me i, ben pensat, determinà que era millor mirar si valia alguna cosa. Estic salvat com Genoveva de Brabante.

»Va comprar-me un aucellaire, que'm va gorir amb gran cura. Ja repoblat mon plomatge, a la Rambla *que te crió*.

»Molts venien per comprar-me; però com que jo feia el mut, res; un lloro que no amoïni és un lloro que no té preu, i per consegüent no's paga.

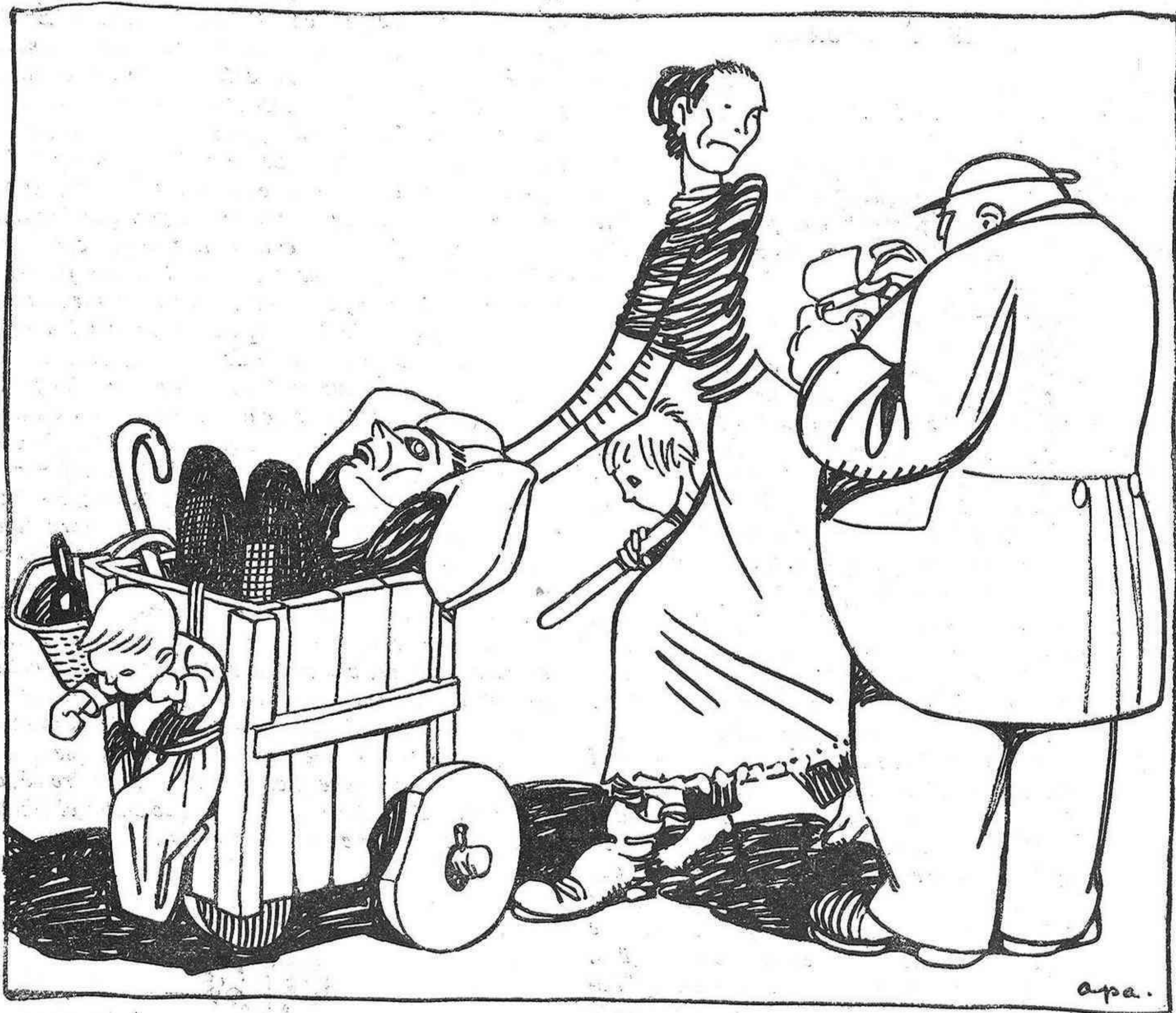
»Però un dia vaig sentir que se'n queixava, el meu propietari, i, picat en l'amor propi, vaig començar a xerrar.

»Què Martos, ni Castelar, ni Cambó, ni Corominas! Al costat meu, aquell dia, tots ells eren nois petits.

»L'amo esdevingué admirat.

»—Això és una mina d'or,— digué.

»Des d'aleshores, si no parlava al davant d'un comprador, me burxava amb una agulla.»

ELS CANVIS A 7 i ½!

—Pobre gent!... Teniu, aquí và un franc; torneu-me pesseta i cinc.

apa.

En aquest moment, el lloro s'abocà al linter, i començà a beure.

—Què fas?

—Tinc set!

—Desgraciat!...—

El lloro va caure mort.

Ara el tenim dissecat.

MONI

GLOSARI

MENJAR DE FONDA

En un dels sagrats principis que la Santa Internacional ha fet més camí i més conquestes és en el menjar de fonda.

Els que tenim de viatjar sovint, pel nostre ofici o pel nostre mal cap, haurem pogut observar que en totes les fondes del món, el menjar regional ja està llest; que l'igualtat del puré, dels macarrons i de la vedella s'ha anat unificant d'una manera que's pot dir que la conquesta dels drets de menjar de l'home han passat totes les fronteres.

El bacallà amb suc, de Catalunya; el pisto manxego, el gazpacho, el ragout, les bledes alemanyes, la carn amb cuero, els cigrons, van esborrant-se de les fondes per a fer lloc als plats que'n diríem «de les tres classes de vapor», o a la cuina de sleeping-kar, al ranxo internacional. D'aquella escudella pagesa on hi entrava en harmonia el regne animal i vegetal, d'aquell bullit—ai!—on s'hi acoblaven tantes coses incoherents en germanor de bullit, els que tenim d'anar pels hostals ja'ns en podem despedir per sempre. D'aquelles mongetes amb llomillo, capaces de retornar a l'home més neurastènic, ja no se'n canta gall... ni llomillo! Tots aquells plats regionals que eren l'orgull de cada poble, han mort a mans dels cuiners! Els fogons no tenen fronteres!

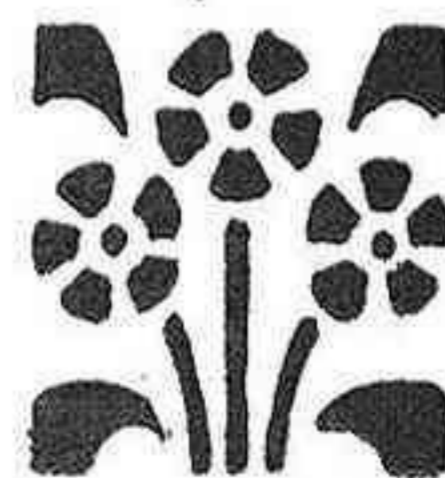
I sinó, mireu el dinar que us donaràn a tot arreu, i digueu-me si en aquells plats hi trobareu el baptisme. Primer una truita a la francesa, que en lloc d'ésser a la francesa més aviat sembla esperantista. Tothom l'entén i tothom ne menja, sense que agradi a ningú. Els ous talment semblen covats amb l'incubació artificial; són ous de gallina... bandarria, ous naturals, ous nascuts de pare, de mare i d'avis que canten en totes les llengües. Segueixen després uns macarrons que'n diuen a l'italiana, que... malaguanyada Italia, per prostituir-la d'aquesta manera. Els tals macarrons són bullits amb suc de locomotora. En totes les parts del món són fets de la mateixa pasta, i al veure'ls tant parions, tant

gratinats de la mateixa manera, hem arribat a dubtar si els fabriquen amb metxeros i els envien per telegraf, com a macarró-continuu. Després del macarró, aquell peix que, des d'Amèrica fins a l'Oceania, per tot veureu que'l fregeixen mocegant-se la cua, com a llus interoceànic sortit d'un hospici del mar quan té l'edat de fregir-se, i després aquell pollastre, que'l porten com a cupons de la cuina de tot arreu. ¡Pobre pollastre de cartró, que sempre és el mateix pollastre i que'ls fondistes se l'envien els uns als altres en postal, perquè siga en totes les taules i perquè no se'l mengin en lloc, com pollastre-errant de teatre, i per fi, aquella vedella, que ja hem deixat per l'últim—abans d'aquelles galetes, d'aquell formatge de bola i d'aquelles atmetlles de cuiro,—perquè creiem que la vedella simbolitza més que res aquesta mena de menjar d'aquesta mena de fondes.

Aquesta vedella ningú diria del modo que's pot combinar i de la manera que la combinen. De la vedella'n fan brou, del brou en tornen a fer vedella, d'aquesta, suc; del suc, croquetes; de les croquetes, platillo, i quan el platillo és ben espès, en tornen a fer vedella. És clar que d'aquest fandango, al passar per tants alambics, ni el brou és brou, ni lo altre és lo altre, ni es menja fret, ni es menja calent. De dos o tres bons elements, que d'un a un són magnífics, així que'ls han manipulat, ne surt una cosa neutra, que les gallines no'n voldrien; però els homes ens ho mengem, i si ens ho mengem sense protesta és perquè estem convençuts que l'igualtat se'ns en ve al damunt, i el dia que triomfin els nostres principis socials, lo que ara's menja a les fondes se menjarà a tot arreu; els ventrells tindran que medir-se segons les mides de l'Estat, que'ns regularà els aliments després d'haver plegat de les vuit hores.

D'aquesta salsa que ara'ns donen en totes les fondes del món: salsa d'extracte de cuina, ranxo sucós universal, o suc jacobí unitari, així que l'ideia triomfi, n'ompliran safreigs comunals i no hi hauràn diferències—que sempre han sigut odioses—i tots menjarem a la una i no menjarem a les dues, i el menjar serà calderada, on tots hi durem la nostra gana estricta i reglamentada, pel bé del poble i de les masses; però, mentrestant, mentres això no arriba, els fondistes han donat un pas que sempre serà d'agrair. Han mort l'al-i-oli, les sopes, el bacallà, els bolets, el llomillo; han mort els plats casolans que ara trobem a faltar; però amb el temps, quan tots siguem lliures i s'hagin igualat les coses, compendrem que aquests menjars, que ara'ns vénen tant malament, ens els donaven pel nostre bé, ens preparaven el ventrell per al dia que en tot el planeta tinguem de menjar en la mateixa olla.

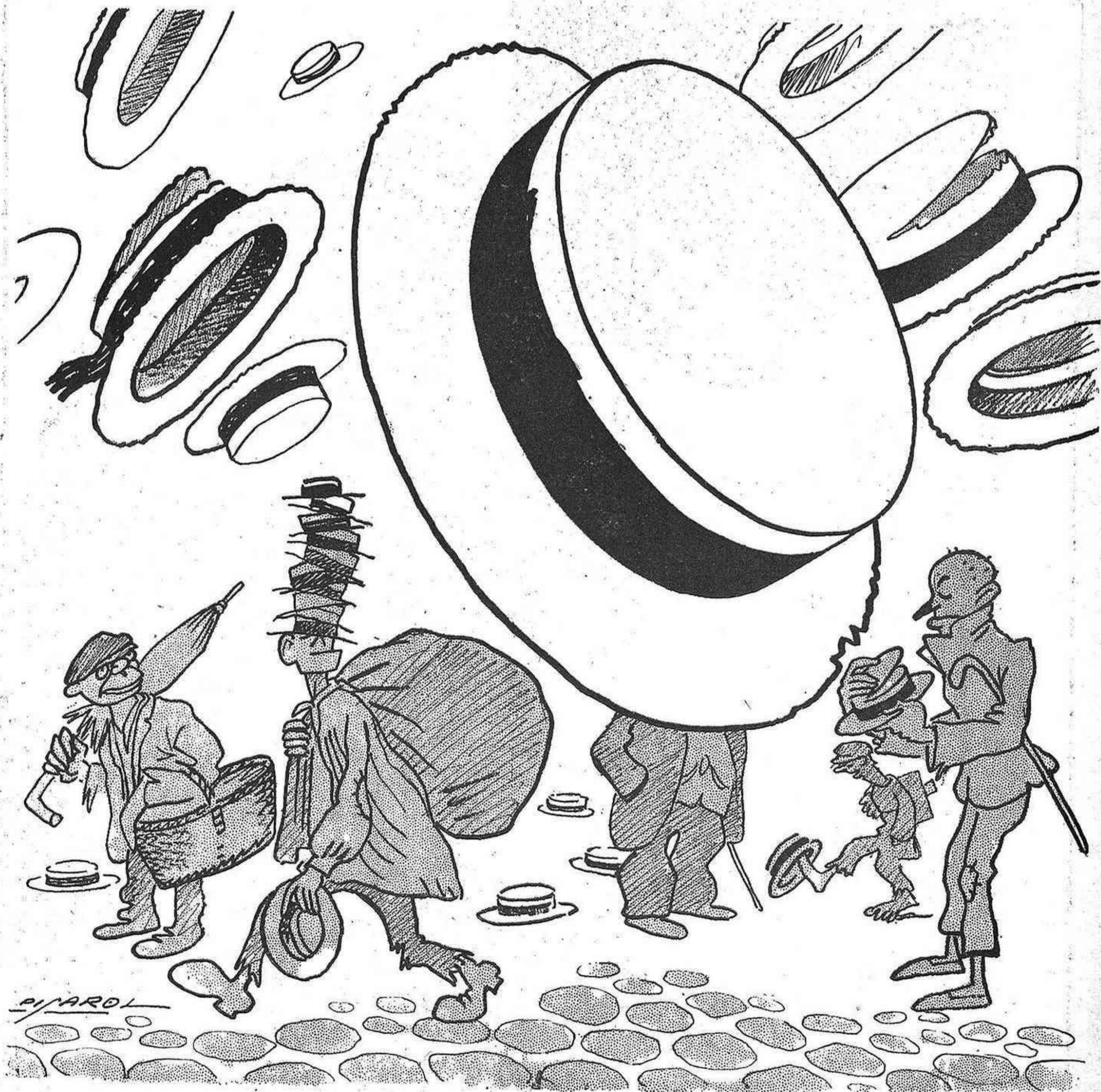
XARAU

COPLA ESPATLLADA

El vell. — *«La Virgen del Pilar dice
que no quiere ser francesa...»*
La jove. — *«Eso diría, pero hoy
estará también de fiesta.»*

LES ESTACIONS

Tardor.

En Poincaré a festa major

Mr. Poincaré és a Madrid. Allí han posat l'olla grossa dintre la xica i han tirat la casa per la finestra. El President de la R. F. ho ha trobat tot nèt i endressat; fins les mares treïen prèviament els mocs dels nassos de les criatures, per si en Poincaré s'encapritxava en fer-los-hi algún petó. Mes sembla que'l President és la mateixa discreció en persona i s'ha limitat a tocar-los-hi la galta.

Plovia, però en els pobles d'Espanya, quan és festa major, tothom aguanta l'aigua alegrement. Anar mudat i aguantar l'aigua és d'un estoïcisme quasi anglès, és a dir, senzillament admirable. Apuntem-nos aquesta. El mateix obsequiat ha fet sobre això una frase galant. «Aquesta pluja, ha dit, jo no la considero pas de mal auguri, al contrari, ella beneficiarà a l'agricultura, i com això serà un bé, jo me'n felicito». Mr. Poincaré, coneix els

aixuts peninsulars, causa de nostra pobresa, i no li reca sacrificar una casaca.

Ara deplorem més que mai que no hagi vingut a Barcelona. Aquí, segurament, també hauríem arranjat lo que calia arranjar i l'urb hauria estat un poc més galdosa, després de la seva visita, i si el bon President és home que porta sort, tal vegada, anticipant el viatge, hauria evitat els aiguats, com ha evitat la sequia a Castella.

I no sé perque no l'han deixat venir, car de policia, i guardia civil i tropa no'ns en manca pas per fer-li els honors deguts, com no'ns manquen places de toros, Creu Roja i municipals montats, que, vestits de gala, fan tant goig com els alabarders.

En quant als del requetè, que han anat a manifestar la seva protesta enfront del consolat alemany, són vinticin, que també deuen ser-hi a Madrid. Aqueixos no destorben mai cap *entente cordiale*, i ni són un obstacle seriós per a que tot un poble plori a raig fet d'entusiasme.

TELÓ ENLAIRE

PRINCIPAL. — La companyia d'en Santpere ha debutat amb bastanta sort. Per a obres còmiques resulta molt rodona. *Doña Desdenes* fou interpretada amb excel·lent cura, per lo qual els aplaudiments no escassejaren.

La primera funció catalana, dedicada al difunt Arnau, no's vegé gaire concorreguda, però valgué un èxit als artistes, els quals, indubtablement, en el genre català, resulten més encaixats.

— Per a aquest teatre l'Alexandre Soler està traduint al català la famosa obra d'en Tristany Bernard, *Le petit café*, una de les creacions d'en Santpere.

LICEO. — El nostre amic, l'eminent artista Olaguer Junyent, està dibuixant el cartell anunciador de les representacions de *Parsifal*, aconteixement wagnerià que tindrà lloc a principis del mes de janer.

Parsifal, doncs, serà presentat amb tots els honors que tal obra requereix. El decorat el pintaran en Vilumara, en Junyent, en Moragas i Alarma, ajudats en tot lo que's refereix a la *mise en escena*, per l'Alexandre Soler i en Salvador Vilaregut. Creiem que, comptant amb aquests elements, pot presentar-se ben dignament el *Parsifal* al «Liceo» de Barcelona.

— L'inauguració de la temporada d'òpera començarà el dia 19 de novembre, amb *Il profeta*, de Meyerbeer.

ROMEA. — Ha sofert extraordinaries reformes d'obra, que constitueixen una gran millora per al públic. El saló de descans, el vestíbol, l'escalinata, tot nou de trinca, són d'una esplèndida visualitat i resulten elegants i espaiosos. El decorat té, igualment, un magnífic aspecte.

La comedia dramàtica, *Mamá*, és, com totes les d'en Martínez Sierra, una obra discreta per a deixar content al públic. Diàleg melós, alguna escena preparada amb art, que no arriba a emocionar, però que pessigolleja els cors de les burgesetes... i vels-hi aquí.

L'obra proporcionà un estimable succés al senyor Balaguer i a la senyora Català. Ara caldrà donar compte de l'obra per a en Larra, que no's deurà fer esperar.

TÍVOLI. — El plat fort d'aquests dies l'ha constituït el número sensacional de la *troupe* «Ben Medani». Són vuit moros saltadors, d'una admirable lleugeresa i àgils com esquiroles. Se fan aplaudir, amb justícia.

Ahir, dijous, degueren tenir lloc quatre debuts: els acròbates hipistes *The Famille Frediani*, *Les Asthons*, *Les Nouzone* i Mr. Garnelli amb el seu matxo-savi. Si l'Empresa segueix donant varietat als programes, donant números interessants, ja pot apuntar-se el triomf per endavant.

NOVEDADES. — L'opereta del mestre Luna, *Molinos de viento*, no obtingué, per part dels simpàtics artistes italians, l'interpretació que era de desitjar.

Se'ls pot agrair el bon intent, i res més.

— Per abans d'ahir, dimecres, estava anunciada la represa de *I saltimbanchi*, celebrada opereta en tres actes.

NUEVO. — *Especialista en divorcios* és un de tants *vaudevilles*, amb la desventatja de no tenir el moviment i la rapidesa d'acció que exigeix el genre. Ja s'arriba a animar en algun punt, ja hi ha alguna situació còmica interessant; però aquesta revivalla ve tard.

La Montero i en Montoro—ai!—la Montoro i en Montero varen fer filigranes en els respectius papers; però... *ni por ésas*. El director, traductor i empresari ha fet santament en retirar l'obra dels cartells. Amb això ha demostrat que, ademés d'ésser un excel·lent actor, és un perfectíssim psicòleg, car al públic no se li han de donar panyos calents. Xoca-la, Quimet.

CÓMICO. — L'aparició del popular Adams, amb la cara enfarinada, fou rebuda amb una gran joia per part dels *morenos*. Coses del contrast!... Va ésser aplaudit en les situacions culminants del drama *Sacrificio*.

Uns quants números de *varietés* i de cine fan d'olivetes a la citada suculencia artística.

— Aquesta setmana ha debutat com a actor en Pepe Marqués.

DESPRÉS DEL "SUCCÉS"

— Què s'ha cregut, aquest pretenció de Poincaré?... Què hauria fet ell sol, a Espanya, sense nosaltres, les franceses, que fa anys li venim preparant el terreno?...

RIUS I RIUS

—Ho veuen si en són de dolentes, aquelles algües... dels dos rius?

—Qui sab si també té que veure amb la Masoneria, aquest President?

—Figuri's! Quan no's va deixar fer *Te-Deum*, a l'arribada, ja pot pensar que no deu ésser res de bo.

ESPAÑOL. — Avui inaugura ses funcions, en aqueix elegant teatre, la companyia d'opereta castellana Duval-Vives, amb l'estrena de *Doreta*, adaptació dels coneguts periodistes «Amichatis» i Lluís Almerich, posada amb tot luxe i amb assistencia de l'autor de la musica.

APOLO. — Després d'unes quantes representacions d'*El testamento del judío*, drama històric, temps hà no representat, i que ha valgut ara un nou èxit a la companyia Rojas, s'ha tornat a empendre la serie interrompuda de la nova i aplaudidíssima producció del senyor Fochs, *La alondra y el milano*.

SORIANO. — *Espuma de champagne*, lletra del senyor Fola, musica del senyor Vila, no va poguer-se salvar d'una estrident xiulada. I pensar que aqueix Fola Igúrbide, matemàtic, geòmetra i autor dramàtic, havia sigut, no fa gaire, l'ídol de la barriada!... Però, què hi farem?... El teatre no té entranyes, i la tant alabada *Espuma de champagne* no ha arribat ni a *bromera de gaseosa*.

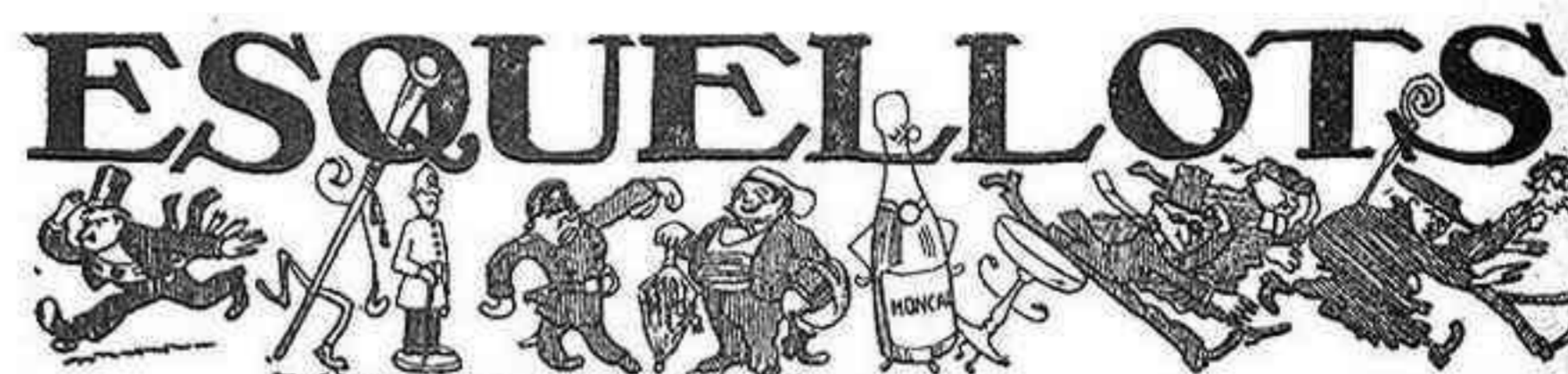

NOTES DE SPORT

El diumenge passat va jugar-se en el camp del «Barcelona» un partit eliminatori de la copa Gamper, entre'ls primers *teams* de l'«University» i l'«Español». El partit no resultà tant interessant com la fama dels dos equips prometia. Els devaners dels dos contrincants jogaren a qui faria més pifiades i, sobre tot els extrems, estigueren molt desgraciats. Per fi, els de l'«University», que conseguiren dominar un bon espai de temps, lograren apuntar-se el primer *tanto*.

Poc després, en una *corner*, els de l'«Español» conseguiren l'empat. Així, un a un, acabà el partit. L'«University» tenia que haver guanyat, car la *corner* fou deguda a la manca de serenitat del seu porter, que durant la tarde, per sobres' de zel, feu coses un poc estranyes. L'«University» tampoc estigué afortunat en els dos *penaltys* que tirà contra'l seu contrincant.

Arbitrà el partit el cèlebre Greenwell, del «Barcelona», qui es mostrà sever i justicier, tal com deurien mostrar-se tots els jutges de partits, per a dignificar el *foot-ball*, doncs així els jogadors, poc a poc, acabarien per acostumar-se a no fer ús de cargues brutals, de camalletes traidores i altres enginyoses mauiobres que fan protestar al públic i encenen les sangs dels *equipers*. En Greenwell rebé moltíssims aplaudiments per la seva tasca veritablement digna d'elogi.

JA s'ha anunciat la data en que han de celebrar-se les eleccions municipals.

El dia dos de novembre.

La tradicional Commemoració dels Difunts.

La data no podia ésser més ben ensopogada.

Pel que toca a Barcelona, encara que aquest any, per escaure's en diumenge el dia dels Morts, siga traspasat a l'endemà

dilluns, havent-hi eleccions i tornant a pendre-hi part les colles caciquistes que un moment de bon acert dels directors de la nova política catalana havia arreuconat, és de creure que'l veritable dia dels morts serà el diumenge.

A la Granvia va inflamar-se el dipòsit de benzina d'un auto... i allò semblava un auto de fè.

El cotxe va quedar tot cremat, i el seu amo més cremat encara (aquest, afortunadament, en sentit metafòric).

Hem observat que, d'un quant temps ensà, a aquests vehicles i als seus afortunats o infortunats propietaris — no sabem com anomenar-los — els toca un xic la carregada.

Sembla que Sant Cristòfol se'ls hagi tombat d'esquena.

Cotxes que topen i s'inflamen, diputats i bisbes que's blaven, ministres i general que's fracturen, comtes i marquesos que s'estimben i es maten...

Una veritable delícia!

Seguint d'aquesta manera, aviat, l'infeliç que per la seva posició social se vegi obligat a tenir un auto i a servir-se'n, serà ben de plànyer.

Tots els oficis tenen les seves gangues!

A Murcia, dos aviadors se negaren a volar per motius tècnics que ells se saben, i el públic, creient injustificada la negativa, va saltar al redondel amb actitud menaçadora.

Els homes-ocells, davant dels homes-pedestres, haurien volgut tenir ales propies.

Per apaivagar els ànims, l'arcalde manà que'ls dos aviadors fossin detinguts i tancats a la presó.

A la presó, eh? Tal com sona.

I gracies que no'ls fessin un cap nou!

Pobres aviadors! no saben
el perill que a Espanya corren;
qui no's trenca el cap, caient,
li trenquen a cops d'ampolla.

ABAIX les piules i els corre-cames!

L'Ajuntament està decidit a no permetre més la celebració de castells de foc en la via pública.

Això ho ha acordat després — i en vista — del sensible accident de la Barceloneta.

Conseqüent el Municipi amb aquesta idea, no estarà de més, també, que prohibeixi l'entrada del públic en el Consistori els dies de sessió.

Perque, què són, al cap-d'avall, els discursos dels nostres regidors, sinó *foes d'artifici*?

L'Aralde ha manat que diàriament se li dongui compte dels escriptors municipals que no's presentin a les oficines.

Afegeix, el batlle, que dits funcionaris seràn castigats sempre que no justifiquin degudament la seva ausencia.

Ara hauríem de sapiguer què entendre el senyor Collaso per deguda justificació.

Perque, si n'hi hà prou amb la mort d'un oncle o d'una tia, ja veurà si en sortiran de desconsolats nebots!...

NOTES DE CASA.—Hem rebut de la gerència de «La Hispano-Italiana» una invitació per a visitar les cambres frigorífiques que aquesta companyia acaba d'instal·lar en els magatzems Generals de Comerç.

S'agraeix el convit.

AQUESTA setmana, el que hagués tingut quaranta cinc pessetes i un ral, que li haguessin fet nosa per la butxaca, podria do-

nar-se el gust d'anar a Madrid, en tercera, i tornar, si l'estat de les línies fèrries li permetien.—

L'ocasió era aprofitable.

Quaranta cinc pessetes i un ral per veure la Cort i els cortesans, el palau i els palatins, els ministeris i el ministres, el *señor* Poincaré i *monsieur* Romanones...

Encara no sortia a ral i mig la peça.

No pot demanar-se major baratura.

S'ha dit i repetit, per tots els intel·ligents en la matèria, que la falta d'arbrat favoreix les inundacions.

Observin—ens deia un partidari d'aquesta teoria, un xic bromista, — com el Passeig de Gràcia, que té quatre rengles d'arbres, no s'ha inundat mai.

Si l'acció benèfica i regularitzadora del arbrat és positiva, com no dubtem, els amics de la Festa del Arbre haurien d'ésser portats sota tàlem quan van o vénen de celebrar els seus patriòtics oficis.

Mentres no veiem això,
hem de veure com ens *pispen*:
nostres suades el Fisc,
i els aiguats nostres cullites.

DE l'inundació del Vendrell.

El Director general d'Agricultura, el Governador civil de Tarragona i el personal tècnic del ministeri de Foment, acompanyats del diputat a Corts pel Vendrell, don Jaume Carner, i les autoritats de la vila, visitaren la barriada marítima de la mateixa, en la qual l'inundació i el mar varen causar greus estragos, enrunant sis o set cases i causant desperfectes gairebé en totes les altres.

Al passar la comitiva per davant d'un gran casal, propietat d'en Carner, un va dir:

—Heusaquí la casa del senyor Carner, que ha sabut resistir valentment.—

A lo qual un altre objectà:

—És que l'aigua ha respectat l'immunitat parlamentària.—

I nosaltres sabem que'n va sortir també *incólume* una altra casa d'aquella barriada, la del nostre gran dramaturg don Angel Guimerà.

Heusaquí uns casals que han demostrat posseir una energia una fortalesa de *caràcter* com les que adornen a llurs propietaris.

No és pas veritat (com afirmà dies enrera un escriptor pessimista) que l'història de la cultura del món pogués escriure's prescindint d'Espanya.

El doctor Coll i Pujol, en l'inauguració del curs acadèmic en la nostra Universitat, cità fets que demostren lo contrari.

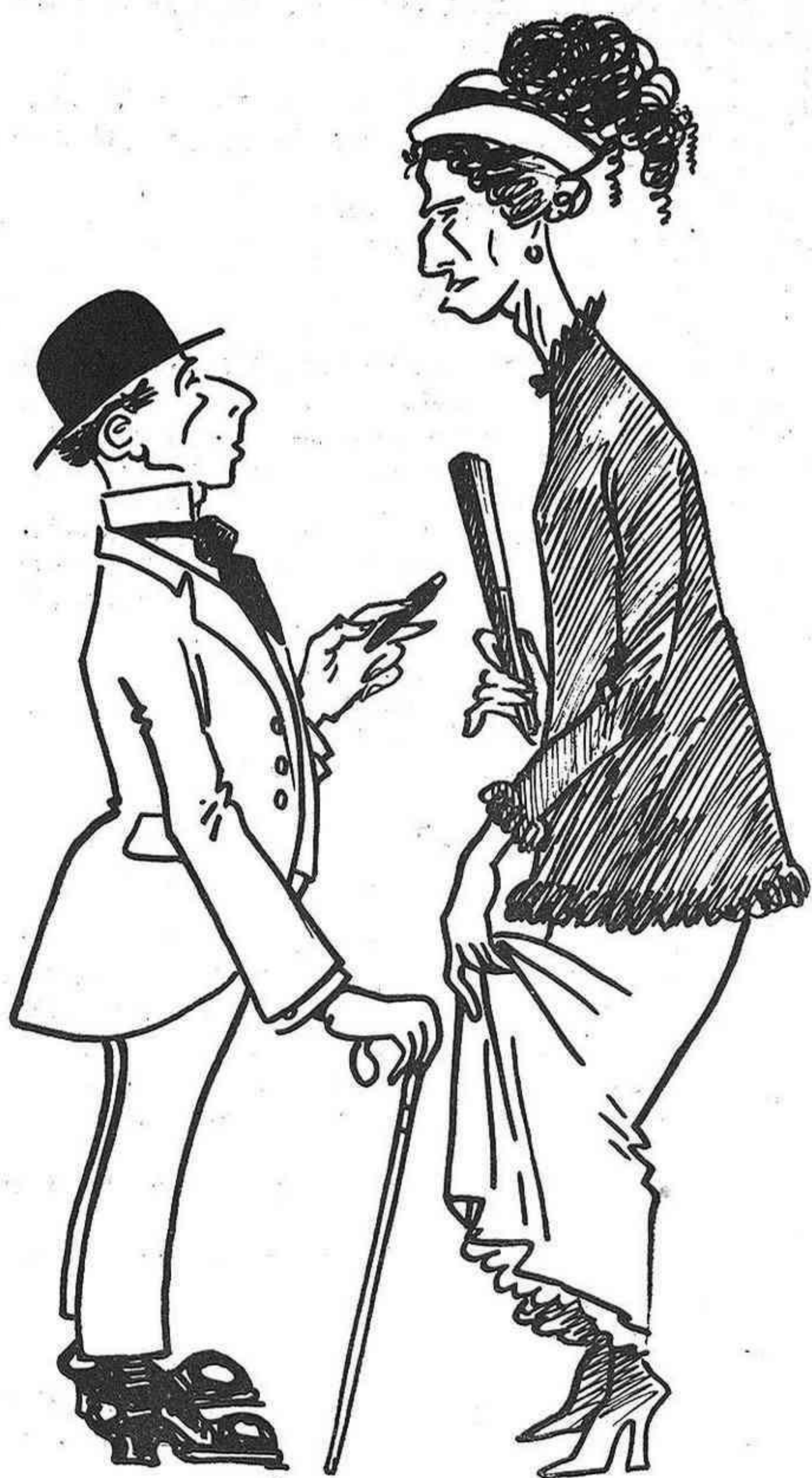
La primera Universitat del món fou espanyola, digué amb llegítim orgull el senyor Coll i Pujol.

I la primera escola de *tauramaquia* també, afegim nosaltres.

I desde Pedro Romero
fins als *Belmontes* actuals,
mai han faltat *eminències*
per dar-nos fama mundial.

PER un telegrama publicat en un diari local ens enterem que l'inclit Romanones, a l'informar al rei de les qüestions interiors, en un dels darrers concells de ministres, ha dit que les pluges, a Catalunya, havien beneficiat en gran manera a l'agricultura. Els agricultors de Vendrell, pla del Llobregat, empordanesos i d'altres comarques poden estar completament tranquils.

Ara els hi augmentaràn la contribució.

—No, senyora Pauleta; a Barcelona, no hi vindrà en Poincaré.
—Ai, si que'm sab greu!... Jo que ja havia ensajat amb les noies un magnífic ball d'apaches!

EN vuit dies els del llaç han agafat cent seixanta cinc gossos. La nota oficial no'ns detalla si els tals *quissos* eren fills de Barcelona; però suposem que, com a boemis errants que són, la majoria d'ells serien forasters.

Que vagin dient, doncs, amb motiu del viatge d'en Poincaré, que a la nostra ciutat no hi vénen més que quatre gats!...

Quatre gats... i cent seixanta cinc gossos cada vuit dies.

ELS municipals a seques demanen que se'ls aboní idèntic jornal al que cobren els guardies urbans.

Naturalment que'ls ex-Sánchez tenen tota la raó.

Tenint el mateix treball (?)
i el mateix òs a l'esquena,
o el sòu ha d'èssè el mateix...
o no hay justicia en la tierra.

UNA flor no fa estiu.

El senyor Marial se'n va a l'estranger, delegat pel Comitè de l'Exposició de Industries elèctriques.

I el senyor Marial fa constar que'l viatge se'l paga de la seva butxaca particular.

La veritat és que no n'hi han gaires de regidors com el senyor Marial!

UN general alemany declara, en un periòdic de la seva terra, que «aquest és el moment més favorable per a declarar la guerra a França».

Es clar.

Ara que'l francès és a Madrid.

A les noies casadores

GRAN TORNEIG DE BELLESA

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA ofereix un premi, consistent en un riquíssim parament de soltera (tot el mobiliari d'un dormitori), a la noia més maca que's digni enviar-nos el retrat.

A l'objecte, obrim un concurs de fotografies, en el qual podran pendre-hi part totes les noies casadores, sense distinció de classes ni estaments,

*«desde la princesa alliva
a la que pesca en ruïn barca»,*

atenent-se sols a les següents

BASES

1.ª Les noies que's presentin a concurs han d'ésser catalanes, o amb cinc anys al menys de residència a Catalunya, i la seva edat pot variar, únicament, dels quinze als vinticinc anys.

2.ª Els retrats han d'ésser fotografies de bust, amb el cap descobert, tamany de postal, reproduïbles, i han de venir acompanyats del nom de l'interessada.

La noia que no vulgui donar el nom, pot acompanyar al retrat un lema distintiu qualsevol, ja que únicament vindrà obligada a acreditar la personalitat, un cop publicat el veredict, l'hermosura guanyadora del premi.

3.ª Un jurat, compost dels eminents artistes Olegari Junyent, Santiago Rusiñol, Salvador Alarma i quatre joves de divuit a trenta anys, els noms dels quals callem perquè tampoc interessarien a ningú, triarà d'entre tots els retrats rebuts, les cent cares més boniques.

4.ª Els cent retrats triats pel jurat s'insertaran en l'Almanac de l'Esquella de la Torratxa per a 1914, que's publicarà dintre la segona quinzena de Novembre. Aleshores, els mateixos llegidors seran els jutges definitius, els quals, per medi d'un butlletí firmat, dictaminaran respecte a quina de les cent noies maques se mereix el premi.

Aquest veredict's publicarà en el número de Cap-d'any, que serà extraordinari i anirà tot ell dedicat a la dona catalana.

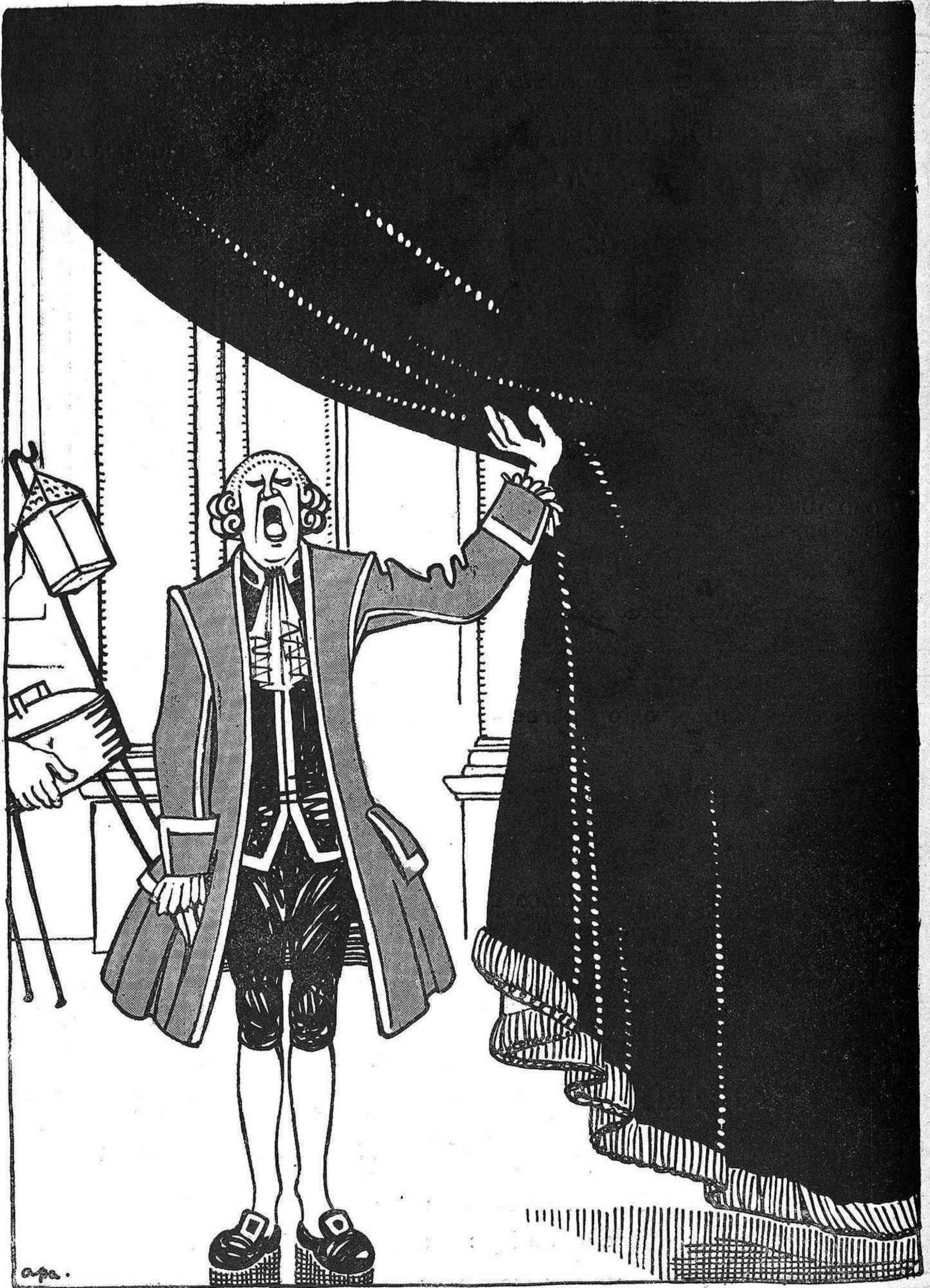
5.ª Dintre un plaç de quinze dies, a comptar des de la publicació del veredict, se retornaran els retrats a les noies que ho sol·licitin.

NOTA IMPORTANT

Les noies casadores que no disposin de retrat i desitgin concórrer a aquest torneig de bellesa, podran fer-ho també. El reputat fotògraf senyor Esplugas, Passeig de Gràcia 115, primer, té l'encàrrec de retratar, completament de franc, a totes quantes noies se presentin al seu taller sol·licitant entrar en el concurs de L'ESQUELLA DE LA TORRATXA.

Ja ho saben, doncs, totes les fadrines que's considerin prou maques per a guanyar el premi de l'hermosura:

Poden enviar el retrat a la Redacció de L'ESQUELLA DE LA TORRATXA, Rambla del Mig, 20, des d'avui fins al 31 d'Octubre.

L'EMBAIXADOR DE L'HIVERN